

De Wereldklas

Hoe kunnen we anderstalige leerlingen die minder dan 4 jaar in Nederland zijn zo snel mogelijk integreren in het gewone onderwijs? Op die vraag geeft de Wereldklas van het Pallas Athene College in Ede (bij Arnhem) antwoord. De leraar van de Wereldklas, Marjon Daane², vangt de leerlingen tot 34 uur per week op voor een taalbad. Hoe beter de leerlingen het Nederlands beheersen, hoe meer lessen zij doorbrengen in de gewone klas. Tot ze er definitief kunnen aanpakken. Dit lovenswaardige project is in 2002 genomineerd voor de Taalunie Onderwijsprijs. Wie de leerlingen van de Wereldklas in volle actie wil zien, kan een reportage bekijken op *Taalunieversum*¹.

Het Pallas Athene College is een openbare scholengemeenschap voor algemeen vormend voortgezet (secundair) onderwijs. De school is opgericht in 1991 en heeft twee vestigingen die geheel verschillend van aard zijn. De hoofdvestiging telt 530 leerlingen en staat in het westelijk deel van Ede. De tweede vestiging werd uitsluitend opgezet om Nederlandse les te geven aan asielzoekers uit een nabijgelegen groot opvangcentrum. Onder hen bevinden zich veel zogenaamde alleenstaande minderjarige asielzoekers.

De school heeft altijd vrij veel allochtone leerlingen in huis gehad die de Nederlandse taal onvoldoende beheersen om met succes aan alle lessen in het gewone onderwijs te kunnen deelnemen. Het probleem stelde zich pas echt toen de wens ontstond om ook gewoon onderwijs te geven aan de jonge asielzoekers uit het opvangcentrum. Uit deze behoefte is het idee van de Wereldklas ontstaan.

SCHAKELKLAS

Als voorbereidings- en doorschakelklas wil de Wereldklas de anderstalige leerlingen hel-

pen om zo snel mogelijk en met succes in te stromen in het gewone voortgezet onderwijs op school. De Wereldklas staat open voor anderstalige leerlingen vanaf 12 jaar die minder dan 4 jaar in Nederland zijn. Ze moeten aan de volgende criteria voldoen:

- op een redelijk niveau het Nederlands beheersen;
- zelfstandig kunnen werken;
- gemotiveerd zijn en inzet vertonen;
- na de schooltijd bereid zijn om minstens 2 uur per dag huiswerk te maken;
- oudere leerlingen moeten in hun eigen land al Engels/Frans/wiskunde hebben gevolgd.

Instroming in de Wereldklas is het hele jaar mogelijk. Zo kunnen basisscholen die een intelligente allochtone leerling willen doorsturen naar het voortgezet onderwijs, maar die nog veel individuele begeleiding nodig heeft, steeds contact opnemen met het Pallas Athene College. Een nieuwe leerling kan te allen tijde worden aangemeld voor een proeftijd van minimum 2 weken in de Wereldklas. Daar wordt intensief met de leerling gewerkt. Vervolgens legt hij een aantal toetsen af. In overleg kan worden besloten dat de leerling zich in de Wereldklas een aantal weken gaat voorbereiden op de brugklas, dat is het 1ste jaar secundair onderwijs. Oudere leerlingen

“Waarom zouden jullie de Taalunie Onderwijsprijs moeten krijgen?” vragen we aan de leerlingen van de Wereldklas. Over het antwoord hoeven ze niet lang na te denken: “Omdat andere scholen in heel Nederland dan kunnen zien hoe wij hier werken en omdat andere anderstalige leerlingen daar dan ook van kunnen profiteren”, vinden ze. En ze hebben meteen ook al een bestemming voor de 8000 euro: extra leermiddelen, computers, printers, software,... Met gepaste trots wijzen ze ons op een ingelijste ‘oorkonde’ aan de muur: de Onderwijsprijs Gelderland was de Wereldklas in het jaar 2000 te beurt gevallen. Mentor en bezielster van dit lovenswaardige initiatief is mevrouw Marjon Daane, “en zij verdient een standbeeld”, daar zijn de leerlingen het unaniem over eens. De deur van de Wereldklas staat altijd wagenwijd voor hen open, ze kunnen er met al hun ‘besognes’ terecht, vragen over de Nederlandse taal, over de leerstof van alle andere vakken, maar ook persoonlijke problemen waarmee ze te kampen hebben. En zelfs Nederlandse leerlingen komen soms op bijles, want mevrouw Daane kan alles toch zo helder uitleggen.

kunnen in de Wereldklas een programma op maat volgen en vervolgens doorstromen naar de onderwijsvorm die bij hen past.

STAPSGEWIJS EN FLEXIBEL

De integratie van de leerlingen in het gewone voortgezet onderwijs verloopt stapsgewijs en op een flexibele manier. Aanvankelijk verblijven ze 34 uur per week in de Wereldklas, in een eigen lokaal en met een eigen leraar. In die eerste weken krijgen de leerlingen intensief les in Nederlands. Dat houdt in:

- met schooltaalwoorden oefenen;
- leesstrategieën aanleren;
- een Nederlands woordenboek gebruiken;
- een schoolagenda gebruiken;
- wennen aan de variatie van het gewone lesrooster: ieder uur een ander vak;
- de schoolregels leren kennen;
- een speurtocht ondernemen door de school.

De leerkrachten checken ook de kennis en vaardigheid van de leerlingen in wiskunde en vreemde talen. Vervolgens bekijken de coördinator en de mentoren van de gewone klassen in welke klas de Wereldklas-leerling het best past. In de gekozen ‘mentorklas’ wordt vervolgens een ‘mentorleerling’ gezocht, die de eerste weken de nieuwe leerling bijstaat op allerlei gebied. De reacties van de leerlingen in de Nederlandse klassen zijn altijd heel positief.

Naarmate zij het Nederlands onder de knie krijgen, gaan de leerlingen steeds vaker de gewone lessen volgen. Zo snel mogelijk (binnen ongeveer een maand) nemen ze deel aan die lessen waarvoor een relatief beperkte kennis van het Nederlands nodig is, zoals lichamelijke opvoeding en handvaardigheid. Wiskunde, tekenen, studieles en informatica volgen al snel daarna, zodra de leerling een voldoende niveau heeft bereikt. De mate van doorschakelen naar Engels of Frans is afhankelijk van de vraag of de leerlingen dat in hun eigen land hebben gehad (of zelfs als moedertaal hebben).

De overige uren gaan zij terug naar de Wereldklas, waar ze een individueel programma volgen, met intensief Nederlands en werk uit de schoolboeken van de gewone klas. Ze kunnen er het huiswerk uit de gewone klas maken, op verzoek van een vakleraar en onder begeleiding van de mentor aan een moeilij-

ke opdracht werken, krantenartikels lezen en bespreken, televisieprogramma's bekijken en erover discussiëren enz. Leerlingen uit de Wereldklas hebben nooit een vrij tussenuur, maar gaan altijd terug naar de Wereldklas.

In een volgende fase moet de leerling zijn huiswerk thuis maken. De Wereldklas biedt enkel nog hulp op het gebied van de Nederlandse taal. Voor vakgerichte studiehulp gaat hij naar de gewone studie- en huiswerkbegeleidingsuren. Zodra de taalvaardigheid van de leerling het toestaat, gaat hij ook naar de gewone klas voor vakken met een grote taalcomponent, zoals geschiedenis, aardrijkskunde en economie.

MIDDELEN

Materiaal. De leerkracht van de Wereldklas werkt met specifiek lesmateriaal voor anderstaligen.

Tijd. De Wereldklas volgt een eigen curriculum binnen de gewone schooltijd. Leerlingen blijven er 1 tot 6 maanden en schuiven geleidelijk door naar de gewone klas.

Menskracht. De Wereldklas is volledig geïntegreerd binnen de school. Er is een eigen lokaal met een vaste leraar/mentor. In de gewone klas wordt aan een Nederlandse leerling gevraagd de Wereldklas-leerling tijdens de eerste weken van zijn definitieve overstap te begeleiden.

Financiën. Voor de Wereldklas stelt de overheid geen extra middelen beschikbaar. Het Pallas Athene College moet het doen met de gewone financiering.

RESULTATEN

In oktober 1996 zijn de eerste Wereldklas-leerlingen begonnen met overschakelen naar de gewone klas. Zij waren behoorlijk zenuwachtig en bang uitgelachen te worden. Maar ze kwamen al snel terug met enthousiaste verhalen over de hulp van klasgenoten, het

Ontwapenend zijn ze, de pakweg 30 leerlingen van de Wereldklas, haast allemaal met een verschillende nationaliteit en een bewogen verleden. Bruisend van dynamiek ook, gemotiveerd om heel hard te werken, om hun intellectuele capaciteiten ten volle te benutten, vastberaden om iets te bereiken in hun leven, met een sterke wil om te integreren in de Nederlandse samenleving. Twee zusjes zijn zelfs bereid daar elke dag uren voor te reizen. "Waren we in het reguliere onderwijs gebleven, dan hadden we nu nog woordenrijtjes geleerd: plaatje-woordje, plaatje-woordje,... verder kwamen we niet." Leerlingen met een grillige schoolloopbaan achter de rug, vaak van school veranderd, niet aanvaard, zelfs weggestuurd vanwege hun talige handicap, leerlingen van wie het zelfbeeld een serieuze knauw heeft gekregen,... worden hier in hun eigenwaarde gesterkt. Het zijn stuk voor stuk zelfbewuste en trotse leerlingen die voor ons zitten, en wellicht mede daardoor behalen ze goede schoolresultaten en is hun sociale integratie geslaagd. En tot slot, maar niet onbelangrijk in het kader van de Taalunie Onderwijsprijs, hebben we kunnen constateren dat hun taalvaardigheid en hun motivatie om het Nederlands te leren en te gebruiken, gewoonweg verbluffend is.

Uit: Laudatio uitgesproken door Rita Rymenans tijdens de plechtige prijsuitreiking van de Taalunie Onderwijsprijs op 6 maart 2002 in Antwerpen. Als jurylid had ze, samen met Fritz Spliethoff, een bezoek gebracht aan de Wereldklas.

geduld van de leraren en het gevoel dat ze “best veel snapten”. Ze bleken ook goed te begrijpen dat ze hard moeten werken om goede resultaten te behalen en dat ze heel veel tijd moeten investeren in hun huiswerk.

Vandaag stellen alle betrokkenen vast dat de opzet van de Wereldklas een groot succes is. De leerlingen stromen vrij snel door naar de gewone klassen: binnen 1 maand voor 3 vakken, binnen 6 maanden voor ongeveer 12 vakken. Terugkoppelen naar de Wereldklas blijkt een essentieel onderdeel voor de leerlingen, ze hebben er grote behoefte aan en het is vooral goed voor hun zelfvertrouwen in de Nederlandse klas.

De reacties van de Nederlandse leerlingen variëren van heel behulpzaam gedurende de eerste maanden tot afgunst als de Wereldklas-leerling de beste van de klas blijkt te zijn. De leraren zijn heel positief, zij vinden de Wereldklas-leerlingen een aanwinst voor de gewone klas vanwege hun inzet en motivatie. Ook het respect dat de leraar van de Wereldklas-leerling ondervindt, wordt zeer gewaardeerd.

Kortom, het positieve effect van de structurele aanpak van de Wereldklas op de leerlingen en leraren is groot, de integratie in de Nederlandse klas verloopt erg plezierig, mede door het systeem van de mentorleerling en de inzet van het hele schoolteam.

TOT SLOT

De Wereldklas maakt inmiddels deel uit van het ‘normale’ schoolsysteem. Het is echter gebleken dat de Wereldklas alleen goed functioneert als er (naast het gewone werk-overleg) veelvuldig informele contacten zijn tussen de vakleraren en de leraren/mentoren van de Wereldklas. Bij deze contacten hoort ook het onderwijsondersteunend personeel, want zij hebben veel te maken met de leerlingen uit de Wereldklas en krijgen vaak weer andere dingen te horen dan de leraren en mentoren. Willen de leerlingen uit de Wereldklas slagen, dan is het ondersteunend personeel onmisbaar.

Een speciale schakelklas opzetten voor allochtone nieuwkomers is al met al een vrij ingrijpend proces. Dat is het geval voor zowel de betrokken school als de leraren en de leerlingen (nieuwkomers én klasgenoten). Het heeft alleen zin om zo’n schakelklas op te zetten als er een langdurige behoefte aan zal zijn. Maar in zo’n geval leidt het ook tot goede resultaten en kan het waarschijnlijk worden uitgevoerd binnen bestaande regels en middelen. Wel zal zo’n schakelklas altijd een bijzonder beroep blijven doen op de vrijwillige inzet en betrokkenheid van allen die ermee te maken hebben. Maar dat vormt nauwelijks een probleem, want de ‘beloning’ blijkt in de praktijk groot te zijn!

Noten

- 1 *Deze tekst is een licht gewijzigde versie van de projectbeschrijving op Taaluniversum. Een reportage over de Wereldklas is te bekijken op <<http://taaluniversum.org/onderwijs/onderwijsprijs/2002/wereldklas/>>.*
- 2 *Contactgegevens: Marjon Daane, Pallas Athene College, Koekeltse Boslaan 21, NL – 6715 CW Ede, m.daane@pallasathenecollege.nl*